

२०८१

एक महिने प्रमाणीकरण तालिम पाठ्यक्रम

नेपाली

माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०)

नेपाल सरकार

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र

सानोठिमी, भक्तपुर

विषयसूची

क्र. स.	विषयवस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१.	परिचय	१
२.	सक्षमता	१
३.	तालिमको संरचना	२
४.	विषयवस्तु	३
५.	तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि	७
६.	मूल्याङ्कन	९
७.	परियोजना कार्य	११

१. परिचय

शिक्षकको व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धिका लागि पेसागत विकास तालिम एक अवयव हो । यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय शिक्षा नीति २०७६ ले शिक्षक सक्षमताका आधारमा निरन्तर पेसागत विकास कार्य सञ्चालन गर्ने नीति लिएको छ । त्यसैगरी राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ ले पाठ्यक्रम विकास र कार्यान्वयनको प्रभावकारिताका निम्ति शिक्षकमा शिक्षणसिकाइसम्बन्धी ज्ञान तथा सिपमा अद्यावधिक गरी पेसागत दक्षता अभिवृद्धि गर्न जोड दिएको छ । नेपाली भाषा शिक्षणमा शिक्षकको पेसागत विकास अनिवार्य पक्ष हो । भाषा शिक्षण सिपको शिक्षण हो । यसमा प्रयोग, अभ्यास र सहभागिताको आधिक्यता रहन्छ । यसका लागि समयानुसार शिक्षण पद्धति, विधि तथा प्रविधिमा नवीनता र विविधता आवश्यक हुन्छ । सोहीअनुसार शिक्षक सक्षमता तथा माध्यमिक नेपाली विषयको पाठ्यक्रम, २०७८ का आधारमा यो प्रमाणीकरण तालिम पाठ्यक्रम तयार पारिएको हो । यसबाट नेपाली भाषा शिक्षणमा संलग्न शिक्षहरूमा भाषिक सिप सिकाइको प्रयोगात्मक पक्षमा सहयोग पुग्ने छ । नेपाली भाषाशिक्षणलाई क्रियाकलापमुखी, व्यावहारिक, सिकारुकेन्द्रित बनाउन यो तालिम पाठ्यक्रम केन्द्रित रहेको छ । यस तालिम पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनबाट भाषिक सिप सिकाइका उपलब्धिको बढोत्तरी र सुनिश्चितता गर्न प्रभावकारी हुने अपेक्षा गरिएको छ । यस्तो अपेक्षाको परिपूर्तिका लागि सहभागीहरूले क्रियात्मक ढङ्गले सहभागिता जनाउनुपर्ने छ । यसका लागि तालिमका विषयवस्तुमा आधारित रहेर सहभागीहरूले अध्ययन, छलफल, सामग्रीको निर्माण, उपयोग, अभ्यास र प्रस्तुतीकरण जस्ता कार्य गर्नुपर्ने छ ।

यस एक महिने प्रमाणीकरण तालिमलाई दुई खण्डमा विभाजन गरिएको छ । जसअनुसार पहिलो खण्डको १५ दिन तालिम केन्द्रमा आधारित कार्यशाला र दोस्रो खण्डको १५ दिन विद्यालयमा गर्नुपर्ने कार्यहरू समावेश गरी प्रस्तुत पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ । शिक्षकको आवश्यकतासमेतका आधारमा यस तालिम पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयवस्तुहरूलाई सक्रिय सिकाइका विधि तथा तरिकाहरूको अवलम्बन गरी आमनेसामने कार्यशाला तथा परियोजना विधिमा आधारित भएर शिक्षकको पेसागत विकास गरिने छ ।

२. सक्षमता

नेपाली विषयको तालिमपश्चात् शिक्षकहरूमा निम्नअनुसारका सक्षमता विकास हुने छन् :

(क) पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिकाको सिकाइमा प्रयोग

- (ख) भाषिक सिप विकासका लागि बोध तथा अभिव्यक्तिगत कार्यकलापहरूको उपयोग
- (ग) शिक्षणसिकाइमा बहुबौद्धिकताको पहिचान र प्रयोग
- (घ) भाषिक संरचना, वर्णविन्यास र शब्दभण्डारको उत्पादनमूलक प्रयोग
- (ङ) भाषिक व्यवहारमा प्रकार्यको उपयोग
- (च) सिकाइ सहजीकरणमा शिक्षण विधिहरूको छनोट र उपयोग
- (छ) सिकाइ सहजीकरणमा शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको सङ्कलन, निर्माण र प्रयोग
- (ज) शिक्षण सिकाइ योजना निर्माण र शिक्षण अभ्यास
- (झ) भाषिक मूल्याङ्कनका साधन निर्माण र उपयोग
- (ञ) समावेशी अवधारणामा आधारित कक्षाकोठा व्यवस्थापन
- (ट) नेपाली भाषा शिक्षणमा सूचना प्रविधिको प्रयोग
- (ठ) प्रयोगात्मक तथा खोज कार्यको उपयोग
- (ड) भाषा शिक्षकका पेसागत विकासका मूलभूत पक्षहरूको उपयोग
- (ढ) कार्यमूलक अनुसन्धान र पाठ अध्ययनलाई पेसागत विकास तथा सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धिको लागि प्रयोग
- (ण) नेपाली भाषाशिक्षणमा पूर्ण शारीरिक क्रियासहितको सक्रिय सिकाइको प्रयोग
- (त) शिक्षण सिकाइको उच्च दक्षताको विकासका लागि समालोचनात्मक सिपको प्रयोग

३. तालिमको संरचना

- प्रमाणीकरण तालिम ३० कार्य दिनको हुने छ।
- ३० कार्यदिनलाई १५/१५ कार्यदिन हुने गरी दुई खण्डमा विभाजन गरिने छ।
- पहिलो खण्डको १५ कार्य दिने तालिम आमनेसामने (Face to face), अनलाइन (Online) तथा मिश्रित (Blended) पद्धतिमा आधारित भई समकालिक (Synchronous) र असमकालिक (Asynchronous) विधिहरूको प्रयोग गरिने छ ।
- दोस्रो खण्डको १५ कार्य दिने विद्यालयमा आधारित तालिमको क्रियाकलापहरू पहिलो खण्डको तालिम समाप्त भएको मितिले ६० दिनभित्र तल तालिकामा दिइएका कार्यहरू सम्पन्न गर्नुपर्ने छ र सम्पादन गरेका कार्यहरूको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गरी शिक्षा तालिम केन्द्रले निर्धारण गरेको मितिमा अनिवार्य रूपमा प्रस्तुतीकरण गर्नुपर्ने छ।

विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलापहरू

क्र.स.	क्रियाकलाप	भार (कार्यदिन)
१.	कम्तीमा दशओटा पाठयोजनासहित अभ्यास शिक्षण	३
२.	शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP)	२
३.	कार्यमूलक अनुसन्धान	२
४.	पाठ अध्ययन अभ्यास (Lesson Study Practice) (योजना, कार्यान्वयन, प्रतिबिम्बन र सुधार)	२
५.	सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग	२
६.	सम्बन्धित विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग	२
७.	पन्ध्र दिनको आमनेसामने वा अनलाइन वा मिश्रित विधिमा तालिम पाठ्यक्रमअनुसार निर्धारण गरिएका विषयवस्तुमा आधारित भई क्रम सङ्ख्या छसम्मका विषयवस्तुसँग नदोहोरिने गरी अन्य परियोजना कार्य	२
जम्मा दिन		१५

४. विषयवस्तु

क्र.सं.	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सत्र भार
१.	तालिम कार्यक्रम परिचय	<ul style="list-style-type: none"> • नाम दर्ता, उद्घाटन, कार्यक्रम परिचय • सहभागीका अपेक्षा सङ्कलन 	१
२.	पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा शिक्षक निर्देशिकाको अध्ययन	<ul style="list-style-type: none"> • पाठ्यक्रमको ढाँचा, विशेषता र प्रयोग (सक्षमता र सिकाइ उपलब्धि, क्षेत्र र क्रम, सहजीकरण प्रतिक्रिया, मूल्याङ्कन प्रतिक्रिया तथा त्यसको कार्यान्वयन र कक्षाप्रयोग) 	२

		<ul style="list-style-type: none"> पाठ्यपुस्तकका विशेषता र प्रयोग : पाठगत संरचना (पाठ र अभ्यास) को बोध र कक्षा प्रयोग शिक्षक निर्देशिकाको प्रयोग पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिकाबिचको अन्तरसम्बन्ध र सिकाइमा प्रयोग 	
३.	बोध र अभिव्यक्ति कार्यकलाप	<ul style="list-style-type: none"> भाषिक सिपहरूको विकास (सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ) आख्यानपरक, लयबद्ध, जीवनीपरक पाठ शिक्षणका कार्यकलाप र समालोचनात्मक सिपको उपयोग निबन्धात्मक, रूपक पाठ र व्यावहारिक लेखनका कार्यकलाप र समालोचनात्मक सिपको उपयोग 	८
४.	बहुबौद्धिकता, पूर्ण शारीरिक क्रिया र खोजमा आधारित सिकाइ	<ul style="list-style-type: none"> भाषाशिक्षणमा बहुबौद्धिकताको उपयोग (भाषिक मौखिक बौद्धिकता, दृश्यात्मक बौद्धिकता, गणितीय तार्किक बौद्धिकता, शारीरिक गतिबोधक बौद्धिकता, साङ्गीतिक बौद्धिकता, आन्तरिक बौद्धिकता, अन्तरवैयक्तिक बौद्धिकता, प्राकृतिक बौद्धिकता) सिकाइमा पूर्ण शारीरिक क्रियाको उपयोग सिकाइमा प्रयोगात्मक र खोज कार्यको प्रयोग शिक्षणसिकाइमा प्रस्तुतीकरण, प्रयोग र पुनरुत्पादनको उपयोग 	४
५.	शब्दभण्डार, भाषिक संरचना र वर्णविन्यास शिक्षण	<ul style="list-style-type: none"> शब्दभण्डारको सन्दर्भपूर्ण प्रयोग भाषिक संरचना (शब्दस्रोत, शब्दनिर्माण, पदवर्ग, पदकोटि, कारक र विभक्ति, वाक्य पहिचान र वाक्यान्तरण) को पहिचान र प्रयोग 	४

		<ul style="list-style-type: none"> वर्णविन्यासको पहिचान र प्रयोग 	
६.	भाषिक प्रकार्य	<ul style="list-style-type: none"> विनम्रता, तुलना, कामप्रतिको प्रतिबद्धता, स्वागत, शुभेच्छा, प्रशंसा, जिज्ञासा, सावधानी, प्रस्ताव, आश्चर्य, पश्चाताप, सोधपुछ जस्ता भाषिक प्रकार्यको उपयोग 	२
७.	सहकार्यात्मक सिकाइ	<ul style="list-style-type: none"> सहभागितामूलक शिक्षण सिकाइ, सामाजिक अन्तक्रिया, सिकाइमा त्रिकोणात्मक समन्वय (शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावक) सिकाइ सञ्जालको उपयोग 	२
८.	भाषा शिक्षणमा शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीको निर्माण र प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> पाठ्यपुस्तक बाहेकका शैक्षणिक, सन्दर्भ र स्रोत सामग्रीको भाषिक सिप शिक्षणमा उपयोग भाषिक सिप शिक्षणमा उपयोग गर्न सकिने शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको सङ्कलन, निर्माण र प्रयोग अभ्यास (श्रव्य, दृश्य, श्रव्यदृश्य, मुद्रित, पाठ्य, मल्टिमिडिया, इन्टरनेट, स्थानीय तथा सिर्जनात्मक सामग्री) 	३
९.	शिक्षणसिकाइ योजना र शिक्षण अभ्यास	<ul style="list-style-type: none"> शिक्षणसिकाइ योजना र कक्षा सिकाइमा त्यसको प्रयोग <ul style="list-style-type: none"> वार्षिक शैक्षणिक कार्ययोजना एकाइ योजना दैनिक पाठयोजना शिक्षण अभ्यास नमुना कक्षा प्रस्तुति (सहजकर्ताबाट) सूक्ष्म शिक्षण अभ्यास पृष्ठपोषण आदानप्रदान 	४
१०.	विद्यार्थी मूल्याङ्कनका साधन र तरिकाहरू	<ul style="list-style-type: none"> आन्तरिक मूल्याङ्कनका साधन र अभ्यास भाषिक मूल्याङ्कनमा सुनाइ र बोलाइको उपयोग 	४

		<ul style="list-style-type: none"> • ब्लुम ट्याक्सोनोमी प्रयोग, विशिष्टीकरण तालिकाको उपयोग र प्रश्ननिर्माण अभ्यास • अक्षराङ्कन पद्धति 	
११.	कक्षाकोठा व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> • समावेशी अवधारणामा आधारित कक्षाकोठा व्यवस्थापन • कक्षाकोठाको भौतिक व्यवस्थापन, शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन, छापामय कक्षाकोठा • स्वस्थ मनोसामाजिक व्यवहार विकास र मनोपरामर्श • द्विभाषिक तथा बहुभाषिक कक्षामा भाषाशिक्षणका समस्या र समाधान • भाषा अनुवाद, सम्प्रेषणात्मक र प्रकार्यात्मक शिक्षण विधिको उपयोग • सम्प्रेषणात्मक कक्षाकोठाको निर्माणमा सहकार्य र समूहको व्यवस्थापन 	२
१२.	शिक्षक पेसागत विकासका विधिहरू	<ul style="list-style-type: none"> • शिक्षक पेसागत विकास प्रारूप (परिमार्जित संस्करण), २०८० अनुसार शिक्षक पेसागत विकासका विधिहरूको परिचय र पेसागत विकासमा अबलम्बन • भाषा शिक्षकका पेसागत विकासका मूलभूत पक्ष (व्यक्तिगत र पेसागत गुणहरू) • भाषाशिक्षकका पठन संस्कृति, जीवनपर्यन्त सिकाइका पक्षहरू • शिक्षार्थीमा आधारित रणनीति र भाषा सिकाइ <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वनिर्देशित सिकाइ रणनीति ➤ सिकाइ अभिप्रेरणाका मूल पक्षहरू ➤ भाषिक वातावरणको निर्माण र सिकाइ 	१

		• भाषासिकाइमा शिक्षार्थीकेन्द्री क्रियाकलापको चयन र प्रयोग	
१३.	कार्यमूलक अनुसन्धान (Action Research)	• कार्यमूलक अनुसन्धान (Action Research) को अवधारणा र अभ्यास	३
१४.	पाठ अध्ययन (Lesson Study)	• पाठ अध्ययन (Lesson Study) को अवधारणा र अभ्यास	३
१५.	परीक्षा र परियोजना कार्य	• सहभागीको परीक्षा • परियोजना कार्यको अभिमूखीकरण	१
१६.	कार्ययोजना, मूल्याङ्कन तथा समापन	• कार्ययोजना निर्माण • तालिम मूल्याङ्कन • समापन	१
	जम्मा सत्र		४५

नोट: प्रत्येक सत्र १ घण्टा ३० मिनेटको हुने छ ।

५. तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस तालिमको लक्षित समूह माध्यमिक तहमा अध्यापनरत शिक्षकहरू हुने छन् । सहभागी छनोट गर्दा देहायका प्राथमिकताका आधार अवलम्बन गरिने छ :
(अ) प्रमाणीकरण तालिम नलिएका स्थायी शिक्षक
(आ) प्रमाणीकरण तालिम नलिएका अन्य शिक्षक
- प्रदेशस्थित शिक्षा तालिम केन्द्रमार्फत सञ्चालन हुने यस प्रमाणीकरण तालिमका सहभागीहरू स्थानीय तहबाट छनोट भएका हुने छन् ।
- शिक्षक पेसागत विकासका लागि प्रमाणीकरण तालिम शैक्षिक जनशक्ति विकास परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रम र सोका आधारमा शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र वा शिक्षा तालिम केन्द्रबाट विकास गरिएका प्रशिक्षक निर्देशिका, प्रशिक्षार्थी स्रोत सामग्री र अन्य आवश्यक सामग्रीका आधारमा सञ्चालन गरिने छ।

- शिक्षा तालिम केन्द्रले प्रमाणीकरण शिक्षक तालिम सञ्चालन गर्दा स्थानीय आवश्यकतालाई समेट्ने गरी स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रममा २०% सम्म विषयवस्तु अनुकूलन गरी सञ्चालन गर्न सक्ने छन् ।
- यस तालिमसम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षणमा सहभागी भएका प्रदेश शिक्षा तालिम केन्द्रका प्रशिक्षक वा रोस्टर प्रशिक्षकबाट तालिम सत्र सहजीकरण गरिने छ ।
- तालिमका सत्र सहजीकरण गर्दा सकेसम्म सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गर्नुपर्ने छ ।
- तालिमका लागि आवश्यक सामग्रीहरू तालिम सञ्चालन अगावै व्यवस्था गर्नुपर्ने छ ।
- सामान्यतया सहभागी शिक्षकका माग र आवश्यकतालाई ध्यान दिँदै आवश्यकताअनुसार देहायबमोजिमका विधि उपयोग गर्न सकिने छ ।
 - साझा तथा खुला मञ्चहरूको प्रयोग
 - समकालिक (Synchronous) र असमकालिक (Asynchronous) विधिहरू
 - स्वाध्याय विधि
 - अनुसन्धानात्मक विधि
 - प्रतिबिम्बात्मक विधि
 - परियोजना विधि
 - दूर सिकाइ विधि
 - अन्तर्क्रिया तथा छलफल विधि
 - प्रदर्शन तथा नमुना अभ्यास शिक्षण विधि
 - जोडी कार्य तथा समूह कार्य विधि
 - समस्या समाधान
- एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको दोस्रो खण्डका लागि तोकिएको परियोजना कार्य सम्पादन गर्न सन्दर्भ सामग्री अध्ययन, विज्ञसँगको परामर्श तथा प्रतिवेदन लेखन गर्नु मूलतः प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको दायित्व हुने छ । यस कार्यका लागि प्रशिक्षार्थीलाई आवश्यक परेमा इमेल वा फोनमार्फत वा प्रत्यक्ष भेट गरी सम्बन्धित प्रशिक्षकबाट मार्गदर्शन प्राप्त गर्ने सुविधा उपलब्ध हुने छ ।
- तालिमको अन्त्यमा शिक्षक पेसागत विकास प्रारूप (परिमार्जन संस्करण), २०८० अनुसार मूल्याङ्कन र शैक्षिक जनशक्ति विकास परिषद्को निर्णयबमोजिम प्रमाणीकरण गरिने छ

। तालिमको प्रमाणीकरणपश्चात् सम्बन्धित शिक्षा तालिम केन्द्रबाट प्रमाणपत्र प्रदान गरिने छ ।

६. मूल्याङ्कन

- (क) तालिममा सहभागी शिक्षकको मूल्याङ्कनको कुल भार १०० अङ्कको हुने छ।
 (ख) मूल्याङ्कनका आधार र अङ्क विभाजन तलको तालिकामा उल्लेख भएअनुसार हुने छ।

क्र.स.	मूल्याङ्कनका आधार	अङ्क
पहिलो खण्ड : आमनेसामने, अनलाइन तथा मिश्रित (Blended) पद्धतिमा आधारित कार्यशाला		
१	सहभागिता	१५
१.१	उपस्थिति	३
१.२	छलफल तथा प्रस्तुतीकरणमा सक्रियता	६
१.३	आचारसंहिताको पालना	३
१.४	तालिमप्रतिको प्रतिबद्धता	३
२	लिखित परीक्षा	३०
३	विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलाप सञ्चालनका लागि कार्ययोजना निर्माण	५
	जम्मा	५०
दोस्रो खण्ड : विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलापहरू		
१	कार्यसम्पादन	२१
२	प्रतिवेदन	२१
३	प्रस्तुतीकरण	८
	जम्मा	५०
दुबै खण्डको कुल जम्मा		१००

- (ग) तालिममा अनुपस्थित रहँदा प्रति सत्र ०.५ अङ्क घटाइने छ र तीन सत्र वा सोभन्दा बढी अनुपस्थित हुने सहभागीको तालिम पूरा नभएको मानिने छ।
 (घ) तिस अङ्कको लिखित परीक्षाका लागि १० ओटा बहुवैकल्पिक प्रश्नमा ५ अङ्क, ५ ओटा सङ्क्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्नमा १५ अङ्क र २ ओटा लामो उत्तरको प्रश्नमा

१० अङ्क छुट्याइने छ । परीक्षणको वैधताका लागि तालिम पाठ्यक्रम समेट्ने गरी विशिष्टीकरण तालिका निर्माण गरी प्रश्न पत्र निर्माण गरिने छ ।

- (ड) शिक्षकले तोकिएका कार्यहरू विद्यालयका प्रधानाध्यापकसँगको समन्वय, सहकार्य, सहयोग र सहजीकरणमा सम्पादन गर्नुपर्ने छ ।
- (च) शिक्षकले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन सम्बन्धित विद्यालयका प्रधानाध्यापकबाट र प्रधानाध्यापकले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन स्थानीय तहको शिक्षा शाखा वा शाखाले तोकेको विज्ञबाट प्रमाणित गरेको हुनुपर्ने छ।
- (छ) विद्यालयमा आधारित तालिम क्रियाकलापको मूल्याङ्कनका आधारहरू निम्नबमोजिम हुने छः

क्र.स.	क्षेत्र	मूल्याङ्कनका आधार	अङ्क
१.	कार्यसम्पादन	१. कम्तीमा दशओटा पाठयोजनासहित अभ्यास शिक्षण २. शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP) ३. कार्यमूलक अनुसन्धान ४. पाठ अध्ययन अभ्यास (Lesson Study Practice) ५. सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग ६. सम्बन्धित विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग ७. पन्ध्र दिनको आमनेसामने वा अनलाइन वा मिश्रित विधिमा तालिम पाठ्यक्रमअनुसार निर्धारण गरिएका विषयवस्तुमा आधारित भई क्रम सङ्ख्या छसम्मका विषयवस्तुसँग नदोहोरिने गरी अन्य परियोजना कार्य	७ × ३ = २१

२.	प्रतिवेदन	प्रतिवेदनको गुणस्तरीयता १. ढाँचा २. विषयवस्तुको प्रस्तुति ३. विश्वासनीय प्रमाणहरू	७ ओटा प्रतिवेदन × ३ = २१
३.	प्रस्तुतीकरण	१. आत्मविश्वास २. प्रस्तुतीकरण शैली ३. तर्कपूर्ण अभिव्यक्ति ४. प्रतिबिम्बन	८

(ज) सहभागीले प्राप्त गरेको अङ्कलाई निम्नअनुसार श्रेणी विभाजन गरिने छः

क्र.स.	श्रेणी	अङ्क
१	विशिष्टतासहितको प्रथम श्रेणी	९० र सोभन्दा माथि
२	प्रथम श्रेणी	८० देखि ९० अङ्कभन्दा कम
३	द्वितीय श्रेणी	६५ देखि ८० अङ्कभन्दा कम
४	तृतीय श्रेणी	५० देखि ६५ अङ्क भन्दा कम
५	अनुत्तीर्ण	५० भन्दा कम अङ्क

(झ) तालिममा सफल हुन दुवै खण्डमा कम्तीमा ५०/५० प्रतिशत अङ्क प्राप्त गर्नुपर्ने छ।

७. परियोजना कार्य

दोस्रो खण्डको लागि विद्यालयमा आधारित परियोजना कार्यहरू निर्धारण गरिएका छन् । प्रत्येक परियोजनाको परिणामका (Output) रूपमा प्रत्येक प्रशिक्षार्थीले प्रतिवेदन स्वरूपको अलग अलग प्रतिवेदन दस्तावेज शिक्षा तालिम केन्द्रसमक्ष अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्ने छ :

परियोजना कार्य १ : पाठयोजनामा आधारित शिक्षण अभ्यास

- कम्तीमा फरक फरक १० ओटा पाठयोजना तयारी गर्ने
- प्रत्येक पाठयोजनाका आधारमा शैक्षणिक सामग्री विकास गर्ने
- प्रधानाध्यापकबाट सबै पाठयोजना प्रमाणित गर्ने

- पाठयोजनाका आधारमा कार्यतालिकाबद्ध शिक्षण अभ्यास गर्ने
- विद्यार्थीको सिकाइको अवस्था तथा आफ्नो सिकाइ सहजीकरण अनुभव समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने

नोट : यस कार्यअन्तर्गत अन्य परियोजना कार्यले नसमेटेका विषयवस्तु शिक्षणका लागि मात्र पाठयोजना तयार गर्ने

परियोजना कार्य २ : शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP)

- शिक्षकले आफ्नो शिक्षण सुधारका लागि माध्यमिक तह कक्षा ९ र १० को लागि तल दिइएको ढाँचामा शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP) र सोको कार्यान्वयनको उपलब्धि प्रतिवेदन तयार पार्ने

शिक्षण सुधार योजना (TIP)

शिक्षकको नाम :

विद्यालयको नाम :

योजना अवधि : २०८ महिनादेखि २०८ महिनासम्म

क्र. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिने मुख्य कार्यहरू
१	विद्यार्थीको औसत उपलब्धि/प्राप्ताङ्क			
(क)	कक्षा विषय			
(ख)	कक्षा विषय			
२	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा शिक्षणमा शैक्षणिक सामग्री प्रयोगका स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)			

क्र. स.	सूचक	मौजूदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिने मुख्य कार्यहरू
३	प्रतिदिन क्रियाकलाप विवरण तयारीसहितको शिक्षण गरेको पाठ सङ्ख्या			
४	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा प्रभावकारी शिक्षणका निमित्त विद्यालय प्रअबाट प्राप्त सहयोगको स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)			
५	प्रशिक्षक/रोस्टर प्रशिक्षक/शिक्षा अधिकृत/प्रधानाध्यापकबाट शिक्षकलाई अनुगमन सहायता एवम् शैक्षणिक परामर्श सम्पन्न हुने पटक (तालिम अवधिभर)			

.....
 मिति शिक्षकको दस्तखत विद्यालयको छाप प्रअको दस्तखत

शिक्षण सुधार योजना (TIP) उपलब्धि प्रतिवेदन

शिक्षकको नाम :

विद्यालयको नाम :

योजना अवधि : २०८ महिनादेखि २०८महिनासम्म

क्र. स.	सूचक	मौजूदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादनको अनुभव
१	विद्यार्थीको औसत उपलब्धि/प्राप्ताङ्क					

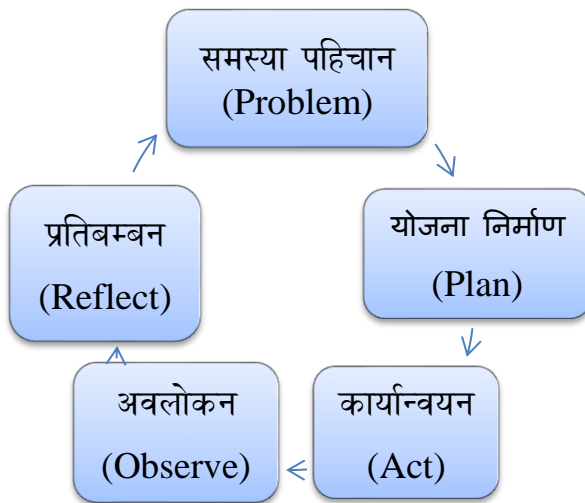
क्र. स.	सूचक	मौजूदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादनको अनुभव
(क)	कक्षा विषय					
(ख)	कक्षा विषय					
२	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा शिक्षणमा शैक्षणिक सामग्री प्रयोगका स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)					
३	प्रतिदिन क्रियाकलाप विवरण तयारीसहितको शिक्षण गरेको पाठ सङ्ख्या					
४	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा प्रभावकारी शिक्षणका निमित्त विद्यालय प्रअबाट प्राप्त सहयोगको स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)					
५	प्रशिक्षक/रोस्टर प्रशिक्षक/शिक्षा अधिकृत/प्रधानाध्यापक					

क्र. स.	सूचक	मौजूदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादनको अनुभव
	बाट शिक्षकलाई अनुगमन सहायता एवम् शैक्षणिक परामर्श सम्पन्न हुने पटक (तालिम अवधिभर)					

..... मिति शिक्षकको दस्तखत विद्यालयको छाप प्रअको दस्तखत

परियोजना कार्य ३ : कार्यमूलक अनुसन्धान

- शिक्षकले आफ्नो कार्यसम्पादन सुधारका लागि कुनै एउटा विषय क्षेत्रमा निम्नलिखित चक्रअनुसार कार्यमूलक अनुसन्धान गरी सोको प्रतिवेदन तयार पार्ने

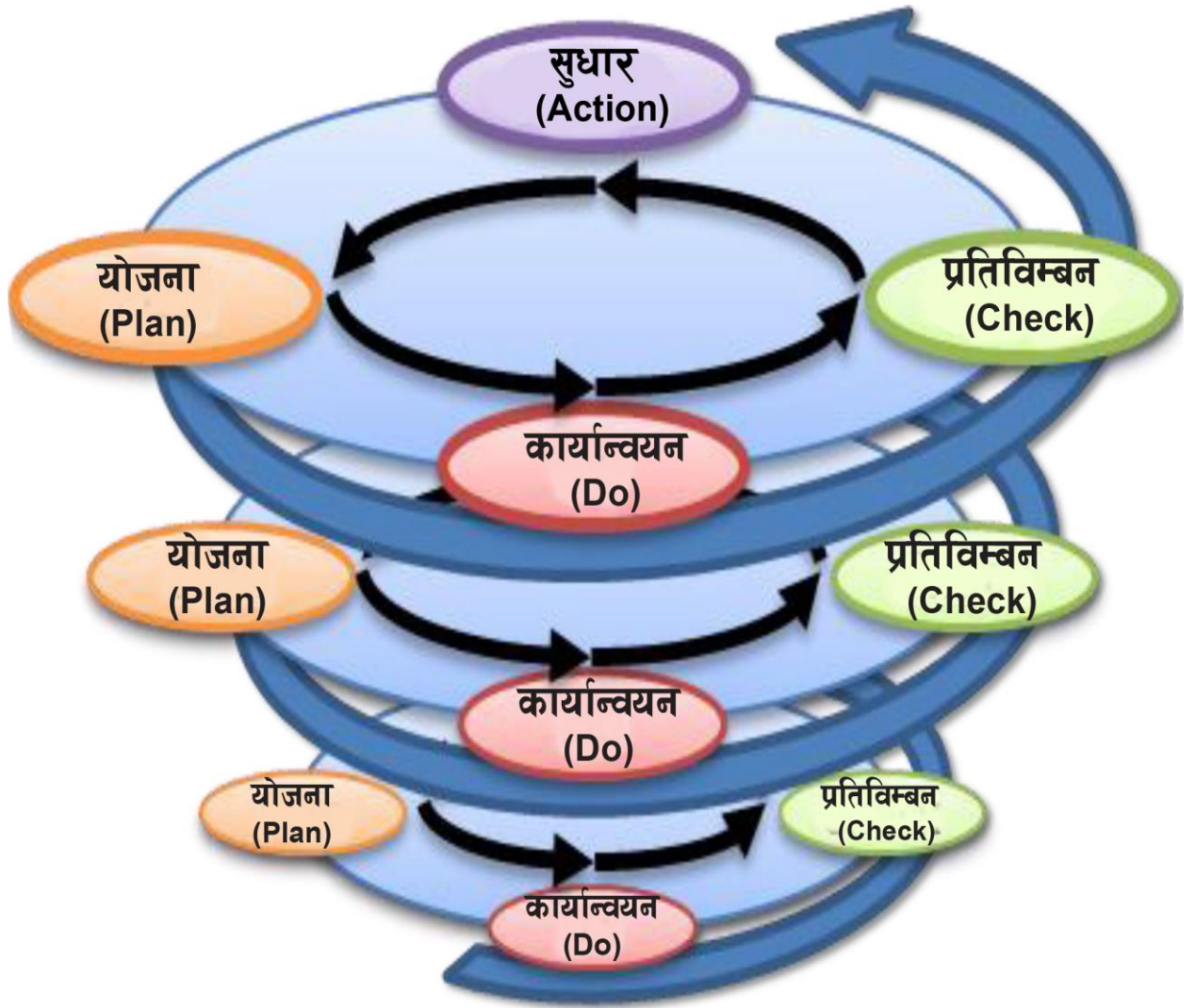
कार्यमूलक अनुसन्धानका लागि सम्भावित क्षेत्रहरू

- शिक्षकलाई सिकाइ सहजीकरण गर्न तथा विद्यार्थीलाई सिक्न समस्या भएको विषयवस्तु शिक्षण
- फरक फरक सिकाइ स्तरका विद्यार्थीलाई उनीहरूको सिकाइ स्तरअनुसार शिक्षण

- विद्यार्थीका सिकाइ शैलीका आधारमा शिक्षण
- विद्यार्थीमा नेतृत्व क्षमता विकास
- विद्यार्थीको सिकाइमा सक्रिय सहभागिता
- कक्षामा शिक्षक र विद्यार्थीबिच अन्तर्क्रिया
- विद्यार्थीमा समालोचनात्मक चिन्तन विकास
- विद्यार्थी मूल्याङ्कन
- विद्यार्थी उपस्थिति
- विद्यार्थीमा सकारात्मक अनुशासन
- विद्यार्थीमा सहयोगी भावनाको विकास
- सिकाइमा विद्यार्थी उत्प्रेरणा
- विद्यार्थीमा स्वनिर्देशित सिकाइको बानी बसाउन
- विद्यार्थीमा सकारात्मक सोच विकास
- विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको सिकाइप्रति जम्मेवार बनाउने
- विद्यार्थीमा सिकाइ संस्कृतिको विकास
- कक्षा व्यवस्थापन

परियोजना कार्य ४ : पाठ अध्ययन (Lesson Study)

- शिक्षण तथा विद्यार्थीहरूको सिकाइमा केन्द्रित भई शिक्षकले आफ्नो शिक्षणमा सुधार ल्याउन समूहमा कुनै एउटा पाठ शिक्षणका लागि तल दिइएको चक्रअनुसार पाठ अध्ययन गरी सोको प्रतिवेदन समेत तयार गर्ने

परियोजना कार्य ५ : सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग

- नेपाली विषयको कुनै पाठ शिक्षणका लागि उपयुक्त वेबबेस सामग्रीको खोजी तथा सङ्कलन वा डिजिटल सामग्रीको खोजी, निर्माण तथा सम्पादन वा सफ्टवेयरहरूको पहिचान गर्ने
- खोजी, सङ्कलन, निर्माण तथा सम्पादन गरिएका ती सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका सामग्री प्रयोग गरी पाठ शिक्षण गर्ने
- ती सामग्रीको प्रयोग गरी शिक्षण गर्दा विद्यार्थीको सिकाइमा परेको प्रभाव तथा शिक्षण अनुभवसहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने

परियोजना कार्य ६ : नेपाली विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग

- नेपाली विषयको कुनै पाठ शिक्षणका लागि उपयुक्त पूरक सामग्री (सन्दर्भ सामग्री जस्तै : स्रोत सामग्री, थप पाठ्यसामग्री, पत्रपत्रिका, लेख, अनुसन्धान प्रतिवेदन आदि) को खोजी गर्ने
- नेपाली विषयका विषयवस्तु शिक्षणमा ती पूरक सामग्री प्रयोग गर्ने
- प्रयोग गरिएका पूरक सामग्री (सन्दर्भ सामग्री) को नाम, प्रयोग गरिएको तरिका र शिक्षण अनुभव र सिकाइमा आएको परिवर्तनसहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने

परियोजना कार्य ७ : नेपाली भाषा शिक्षणका विधि, सामग्री तथा विद्यार्थी मूल्याङ्कन आदि सम्बन्धी परियोजना कार्य

तालिममा सहभागी शिक्षकले नेपाली भाषा शिक्षणका विधि, सामग्री तथा विद्यार्थी मूल्याङ्कन आदि सम्बन्धी तल दिइएका परियोजना कार्यमध्ये कुनै एउटा परियोजना कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने छ :

१. भाषाशिक्षणमा बहुबौद्धिकताको उपयोग

- बहुबौद्धिकताको उपयोगका क्षेत्रहरूसँग सम्बन्धित भई प्रश्नावली तयार गर्ने
- ती प्रश्नावलीको फोटोकपी गरी विद्यार्थीलाई वितरण गर्ने
- आफ्नो रुचिसँग सम्बन्धित प्रश्नावलीमा ठिक चिह्न लगाउन लगाउने
- सबैभन्दा बढी कुनमा ठिक चिह्न आयो, सो क्षेत्रमा विद्यार्थीको रुचि रहेको कुरा बताइदिने
- विद्यार्थीको रुचि क्षेत्रअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने
- बहुबौद्धिकताका पहिचान क्षेत्रको आधारमा गरेको सिकाइ सहजीकरणबाट विद्यार्थीमा आएको परिवर्तन समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने

२. सामग्री प्रयोगसहितको शिक्षण अभ्यास

- सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ शिक्षणमा प्रयोग गर्न सकिने शैक्षणिक सामग्री निर्माण र सङ्कलन गर्ने
- सो सामग्रीका आधारमा कुनै एउटा पाठको सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने
- सामग्री प्रयोगसहितको शिक्षण अभ्यासले विद्यार्थीको सिकाइमा आएको परिवर्तन समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने

३. भाषिक संरचना

- नेपाली भाषा पाठ्यक्रम (कक्षा ९ र १०) को भाषिक संरचना खण्डमा समेटिएका विषयवस्तुहरूको सूची तयार पार्ने
- भाषिक संरचना खण्डमा समेटिएका पक्षहरूमध्ये कुनै चारओटा विषयवस्तुलाई सिकाइ सहजीकरण गराउनका लागि सङ्क्षिप्त योजना (उद्देश्य र क्रियाकलापमा मात्र) तयार पार्ने
- योजनाअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने र त्यसबाट प्राप्त अनुभवलाई आत्ममूल्याङ्कनसहितको टिपोट तयार पार्ने
- माथिका क्रियाकलाप र अनुभवका आधारमा नेपाली भाषा पाठ्यक्रम (कक्षा ९ र १०) मा कार्यमूलक व्याकरण समावेश गर्नुका कारण उल्लेख गरी कार्यमूलक व्याकरणको मर्म/अवधारणाको व्यावहारिक पक्षलाई टिपोट गर्ने

४. प्रयोगात्मक तथा लिखित मूल्याङ्कन

- विशिष्टीकरण तालिकाका आधारमा प्रश्नपत्र तथा उत्तरकुञ्जिका निर्माण अभ्यास गर्ने
- सो प्रश्नको आधारमा विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गर्ने
- नतिजाको तुलनात्मक विश्लेषण गर्ने

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन

- विद्यार्थीहरूलाई (लिङ्ग, क्षेत्र, जातजाति, भाषा, धर्म, फरक क्षमता आदिका आधारमा) समावेशी समूहमा विभाजन गर्ने
- दिइएका विषयवस्तुमा केन्द्रित रही समूहगत छलफल गर्न र निष्कर्ष तयार पार्ने निर्देश गर्ने
- यसका लागि पाठ्यपुस्तकमा दिइएका अभ्यासको उपयोग गर्ने
- समूहमा भएको छलफलको अवलोकन गर्ने र आवश्यक सहजीकरण गर्ने
- छलफलबाट प्राप्त निष्कर्ष समूहगत रूपमा प्रस्तुत गर्न लगाउने
- विद्यार्थीलाई समावेशी समूहमा बसी काम गर्दाका अनुभव प्रस्तुत गर्न लगाउने
- समावेशी समूहमा बसी समूह कार्य गर्दा विद्यार्थीमा देखिएका व्यावहारिक परिवर्तन समेटेी प्रतिवेदन तयार गर्ने

६. आन्तरिक मूल्याङ्कन

- पाठ्यक्रमले निर्देश गरेअनुसार कक्षा ९ र १० को आन्तरिक मूल्याङ्कनका आधारहरूको तालिकीकरण गर्ने
- ती आधारमध्ये सिर्जनात्मक लेखन, परियोजना कार्य तथा प्रस्तुतीकरणका लागि कुनै एउटा पाठको अभ्यासमा केन्द्रित रही सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने
- उक्त क्रियाकलापले विद्यार्थीको सिकाइमा आएको परिवर्तन समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने

७. भाषिक प्रकार्य

- नेपाली भाषा पाठ्यक्रम (कक्षा ९ र १०) को भाषिक प्रकार्यअन्तर्गत समेटिएका विषयवस्तुहरूको सूची तयार पार्ने
- भाषिक प्रकार्य खण्डमा समेटिएका सन्दर्भहरूमध्ये कुनै पाँचओटा सन्दर्भसँग सम्बन्धित विषयवस्तुलाई सिकाइ सहजीकरण गराउनका लागि सङ्क्षिप्त योजना (उद्देश्य र क्रियाकलापमा मात्र) तयार पार्ने
- योजनाअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने र त्यसबाट प्राप्त अनुभवलाई आत्ममूल्याङ्कनसहितको टिपोट तयार पार्ने
- माथिका क्रियाकलाप र अनुभवका आधारमा नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तक (कक्षा ९ र १०) मा भाषिक प्रकार्य समावेश गर्नुका कारण उल्लेख गरी भाषिक प्रकार्यको मर्म/अवधारणाको व्यावहारिक पक्षलाई टिपोट गर्ने

नोट : सामग्री निर्माण र प्रयोगसम्बन्धी परियोजना कार्यको हकमा शिक्षा तालिम केन्द्रमा प्रतिवेदन पेस गर्दा सामग्रीसमेत पेस गर्नुपर्ने छ ।

ΩΩΩ